

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Franciškanova ul. 6/l. Vse pošiljatve je pošiljati franco. Reklamacije so proste poštne. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 2312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna šte. 1-50 Din. Članstvo „Pov. UJU—Ljubljana“ ima članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklame notice vseh vrst je plačati po ceniku od petih vrst. Inerdatni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Depolitizacija prosvetne uprave*

Da se more izvesti popolna depolitizacija prosvetne uprave v naši državi je potrebno, da se prosvetna uprava izloči iz politične (policijske) uprave. Na čelu policijske (politične) uprave je veliki župan, ki je politični eksponent režima, ki vlada. Dokler je pod njegovo oblastjo prosvetna uprava, do tlej ne more biti govora o depolitizaciji prosvetne uprave v polnem zmislu te besede.

Kakor so mnoge stroke državne uprave neodvisne od policijske (politične) oblasti, n. pr. financa, železnica, pošta in brzojav, sodstvo, tako se isto lahko izvede tudi v pogledu prosvetne uprave. Ni to izvzetek! Tudi pri nas so bili svoj čas okrožni šolski nadzorniki samostojni organi prosvetne uprave, a v Franciji so še danes samostojni funkcije narj državne prosvetne uprave rektorji posrednih prosvetnih teritorijev, nazvanih akademije.

V tem pogledu čaka reforme tudi naša prosvetna državna uprava. Za ministra prosvete Štefana Radiča je bil podvzet prvi korak v tej smeri, ko je v budžetu za leto 1926/27. bilo predvidenih šest prosvetnih inspektorjev za šest prosvetnih teritorijev v naši državi, to bi bili prosvetni inspektorati.

Bilo je predvideno, da vsak od prosvetnih inspektoratov obsega po več oblasti. Na čelu prosvete v tem teritoriju bi bil kot samostojni upravni faktor prosvetni inspektor, ki bi bil popolnoma neodvisen od velikega župana, enako, kakor je to n. pr. sedaj od njega neodvisen delegat ministrstva financ ali poštni direktor. Prosvetni inspektor bi bil podrejen neposredno ministru prosvete.

Ta dobro zamišljena prosvetna reforma ni bila pozneje izvedena zaradi padca ministra prosvete Štefana Radiča.

Tudi prosvetni odbor, ki izdeluje prosvetni program, zastopa misel emancipacije prosvetne uprave od politične (policijske) oblasti. Izvedba te reforme bi imela jako blagohoten vpliv na celoten razvoj naše prosvete.

Vpliv političnega partizanstva preko političnih (policijskih) oblasti na prosveto je v veliki večini slučajev naravnost porazen. Politkarstvo pri nas v znatni meri razkraja mirnost in solidnost javnega mišljenja in življenja ter se za razoranost najizraziteje odraža baš v osnovni prosveti.

Imeli smo priliko opažati, da razmeroma mlad človek, veliki župan, sprejema kot re-

* Dr. Sigmund Čajkovač, narodni poslanik Kmečke Demokratske Koalicije, profesor višje pedagoške šole v Zagrebu, predsednik Hrvatskega Pedagoškega Književnega zbora, bivši načelnik za Osn. Nast. v min. prosvete pod min. prosvete St. Radičem, je priobčil uvaževanja vredno razpravo v »Napredku«, ki jo ponatiskujemo, ker se sklada z načelnim stališčem, ki ga je tudi »Učiteljski Tovariš« zastopal in ga zastopa tudi sedanje poverjeništvo UJU.

ferenta starejšega človeka, prosvetnega inspektorja, ki je bil morda celo prej njegov profesor. Niti nima njegovih let, niti njegove kvalifikacije, niti njegovega znanja, pa mu predloge o prosveti odobrava in odbija.

Takih abnormalnosti ne vidimo v nobeni drugi stroki državne uprave. Povsod je strokovnjak podrejen starejšemu, izkušenejšemu strokovnjaku iste stroke. Samo v prosveti se more dogajati, da prosvetni lajik zapoveduje prosvetnemu strokovnjaku!

V drugih strokah državne uprave je nadrejen sodnik — sodniku, inženjer — inženjerju, vojak — vojaku. Le v prosveti more biti drugače!

Ta abnormalnost deluje slabo v dveh pravcih: Prvič, uvaja politično partizanstvo

v prosveto in drugič, zavira iniciativo in samostojno delo prosvetnega strokovnjaka. Znano je iz izkušenj, da so prosvetni lajki v zelo mnogih slučajih odrezali v popolnoma strokovnih zadevah diametralno nasprotno od onega, kar je predlagal izkušen prosvetni strokovnjak!

Imamo na žalost premnogo bridkih izkušenj zaradi katerih odločno zagovarjamo popolno emancipacijo prosvetne uprave od politične (policijske). Naše šolsko zakonodajstvo, ki stoji pred reformo, si mora dobro predočiti ta osnovni princip zdrave in dobre državne prosvetne uprave ter ga močno konsekvantno izvesti v vseh prosvetnih zakonih.

Zbor vseh predsednikov učiteljskih društev iz Slovenije v Mariboru.

Likvidacija »Edinstva« v šmarsko-rogaškem okraju. — V mariborski oblasti je strnjeno vse učiteljsko za skupno stanovsko delo. — Pokrajnska skupščina bo v Celju.

V nedeljo, dne 15. aprila se je vršila v Mariboru, na ženskem učiteljskem seja širjega sosveta ljubljanskega poverjeništa UJU, ki se je udeležilo 13 zastopnikov ožjega sosveta in pa 28 članov širjega sosveta, večinoma društveni predsedniki, odnosno njih namestniki. Manjkali so zastopniki štirih društev in sicer: Konjiškega, Kozjanskega, Litjskega in Novomeškega. Od članov ožjega sosveta je bil upravičeno odsoten tov. Plavšak.

Točno ob pol 11. uri odprl poverjenik tov. A. Skulj sejo in povdarja, da je bil 14. IV. dosežen sporazum pri šmarsko-rogaškem učiteljskem društvu. Učiteljsko društvo »Edinstvo« je likvidiralo. To dejstvo naj bo v bodrilo vsem drugim, ki so še izven združenja in nočejo spoznati, da je naša moč le v enotni stanovski organizaciji. Na današnji seji širjega sosveta pa posebej pozdravlja predsednika novou združenega »Šmarsko-rogaškega učiteljskega društva« tov. Glinska. Vsi prisotni pozdravijo to dejstvo z živahnim plaskanjem.

V imenu mariborskega učiteljskega pozdravi zborovalce tov. Alt želeč, da bi to zborovanje rodilo najlepše uspehe.

Poverjenik imenuje kot zapisnikarje tovariše Mlekuža in Ribičiča; predlaga, da se nepretrgoma dela preko polne do 15. ure. Priporoča stvarnost, da bo mogoče dnevni red izčrpati. Radi tega ne da svojega poročila, ki se itak krije s tajniškim.

Nato poda tajnik tov. Kobal sledeče poročilo:

Tajniško poročilo o važnejših dogodkih v poverjeništvu.

Iz tajniškega poročila povzemamo, da šteje danes naša organizacija 212 članov več nego ob zaključku prejšnjega poslovnega leta. Eno društvo je zborovalo doslej petkrat, 8 društev po štirikrat, 19 po trikrat in 4 društva po dvakrat. K slednjim spadajo ona društva, ki imajo obširen društveni teritorij. Ožji svet je imel tri seje, pri vodstvu poverjeništa pa je bilo od 27. novembra 1927. do danes 16 posvetovanj izven sej odsekov.

V nadaljnjem svojem poročilu je navajal večinoma iste zadeve, ki smo jih priobčili v tajniškem poročilu iz seje ožjega sosveta z dne 24. marca. (Glej »Uč. Toy. št. 38.) Poročal je še o nastopnih zadevah:

Seja poverjenikov.

Po zadnji seji širjega sosveta se je vršil se-stanek poverjenikov UJU na Brodu ob Savi 18. decembra. Naše poverjeništvo sta zastopala tajnik Kobal in urednik Dimnik, ker je bil tovariš poverjenik zadržan vsled smrti v družini. Obširno poročilo ste čitali v »Tovarišu«. Ker so sestanki važni z ozirom na organizacijske zadeve smo zahtevali, da se vrše ti sestanki redno vsak drugi mesec.

Zveza državnih nameščencev.

V zvezi državnih nameščencev za Slovenijo zastopajo poverjeništvo tovariši Skulj, Dimnik in Grum, ki se udeležujejo seji in delujejo skupno z ostalim drž. nameščentvom za interese drž. nameščencev in učiteljsva.

Pevski zbor UJU.

Pevski zbor učiteljsva UJU je priredil tri koncerte, in sicer v Zagrebu, Ljubljani in Celju. Vsi so izpadli z nepričakovano sijajnim uspehom. Zbor zasluži, da ga organizacija redno podpira. Poverjeništvo je prejelo dopis pevskega zbora, ki ga kot okrožnico razpošljemo na vsa društva.

Nameščenja in premeščenja učiteljsva

Zaradi kričečih slučajev premeščanj in nameščanj po § 71. smo napravili na obo prosvetna odredila vlogi in bili tudi osebno pri seših. Povdarili smo svoje načelno stališče. Ker to premeščanje ne odneha samo otvorili v »Tovarišu« posebno rubriko pod naslovom »Kaj se godi?«, takozvano »Črno desko«.

Začetniki naj se nameščajo le na večrazrednicah.

Namestilska komisija.

Zaradi namestilske komisije smo napravili vlogo na obo prosvetna oddelka in prosili, da dasta zastopnikoma učiteljsva v namestilski komisiji na razpolago spisek prosilcev še pred sejo namestilske komisije, da zamoreta listo proučiti in staviti svoje predloge. Potrebno je to zaradi točne evidence, ker so se zgodili pri zadnjih imenovanjih nekateri posebno kričeči slučaj.

Kaj se godi?

Beograd nastavlja preko oblastne prosvetne uprave. Kontraktualka, tovarišica Mačkovec je bila sprejeta novembra v ljubljanski oblasti v službo. Ker pa tam niti do sedaj ni dobila mesta, je predlagala Ljubljano, da se jo namesti v mariborski oblasti, Beograd ji je poslal dekret za Pobrežje pri Mariboru, kjer bi za VI. deški razred najmo rabili — možko učno osebo.

Tudi za druge boleznj je dober — Maribor. Dnevno časopisje je prineslo vest, da je radi boleznj premeščen v Maribor tov. Čebul Jernej iz Cerneč, in sicer na IV. deško šolo — začasno, ker je tov. Kutin pridelen dnevnemu zavetišču. — Kedaj se bodo neki začele premestitve iz ozirov na šolske potrebe?

Naše gospodarske ustanove.

Naše gospodarske institucije zaslužijo od strani učiteljsva sve večje pozornost nego se jo jim posveča. Lepo se razvija Učit. Samopomoč, ki izplača ob smrtnem slučaju 11.000 Din. Požrtvovalnost tovarišev iz mariborske oblasti za Učiteljski dom v Mariboru je hvale vredna, ker bo premoženje U. D. kmalu doseglo klub kratkemu obstoju finančno stanje Učiteljskega konvikta v Ljubljani, ki obstoja sedaj že 34. leto. Da se poživl delovanje Učiteljskega konvikta, je sklenil odbor z društvom kot takim likvidirati in ga preosnovati v zadrugo z istimi cilji. V ta namen se bo vršilo združeno zborovanje učiteljskih društev v ljubljanski oblasti dne 5. maja t. l. v Ljubljani. Čas je in organizacijske koristi zahtevajo, da vendar enkrat realiziramo davno storjene sklepe ter začnemo z zidanjem učiteljskih domov. Pravkar je došlo obvestilo, da je nakazalo ministrstvo prosvete iz čistega dobička drž. zaloge šol. knjig in učil v Ljubljani podporo 30.000 Din Uč. konviktu, 15.000 Din pa Uč. domu. Pozvali smo na zbiranje prispevkov za Dijaški dom v Beogradu. Končnega uspeha še ne vemo.

Učiteljska tiskarna.

Likvidirano je za enkrat vprašanje z Učiteljsko tiskarno, ki je zahtevalo od nas mnogo energij. Z njo smo sklenili trgovsko pogodbo. Več o tem bo poročal blagajnik.

Upamo, da odobrite ta naš korak. Denar, vplačan na račun deležev, vrne z ozirom na zahteve članstva za vse, ki so zneske vplačali predsednikom tov. blagajnik. Predsedniki naj te zneske vrnejo članstvu proti pobotnici pri prvem zborovanju.

Likvidacija »Edinstva«.

Od naše strani je likvidirano tudi vprašanje stanovske organizacije »Edinstvo«. O tem nočem izgubljati besed. Mi smo ravnali pri spravi seji odkrito, naša načela so jasna, ker imamo pred očmi le dobrobit strnjeneja stani, ki bo uvaževan faktor ako bomo res složni in edini vedno in povsod. Zastopnik »Edinstva« so pri seji izjavili, da so polnomočni. Zato smo dogovore mirno podpisali. Danes pa kažejo notice po politično strankarskih časopisih, da »Edinstvo« še vedno obstoja, iz česar moramo sklepati, da nameni zastopnikov »Edinstva« na spravi seji niso bili odkriti. Te notice podpisuje oni, ki je podpisal tudi sporazum. Od naše strani smo stali pri likvidaciji tega vprašanja popolnoma na ravnopravnem stališču, da je baza deklaracija in da se glede koncesij lahko da le toli-

Samo v prednaročilu je cena Mladin. Matici 10 Din. Po roku, v podrobni razprodaji bo višja!

LISTEK.

JOS. DOLGAN:

Učni načrt kmetske delovne šole.

Drugi razred.

Šolske potrebščine: Knjiga, bel papir; lepenka; platno; pola, prepognjena v pol pole, četrtinke, osminke vpgnjena pola; tiskana pola; koliko listov in strani ima; koliko tiskanih pol imajo šolske knjige; naslov knjige; kdo jo je sestavil; kdo jo je napisal; svinčniki; les in grafit; napis; kakšen je les pri raznih vrstah; kakšen je grafit pri raznih vrstah; kako se reže les; kako piše grafit, številke na svinčnikih; katere številke so trde ali mehke; barva svinčnikov; po čem so; ducat svinčnikov; kako se svinčnik ospišči; kapica za svinčnik; iz česa je; vrste peres; iz kakšne kovine so; oblika; barva; po čem so; katera so najboljša; ali so boljše peresa cenejša ali dražja; kako se piše z nepresekanim peresom; napisi na peresih; vrste zvezkov; notranji in ovojni listi; kako se loči papir od papirja; kako se piše na gladkem ali grapavem papirju; dolžina in širina lista; kateremu geometrijskemu liku je podobna

listna stran; kako je črtan list; kako široke so vrste; po čem so zvezki; koliko listov ima dražji ali cenejši zvezek; koliko strani je en list, dva lista, trije listi; dolžina in širina pri dražjih in cenejših zvezkih; s čm so zvezki speti; kako bi mi napravili zvezke; koliko papirja bi kupili; koliko stane ena pola; več pol; koliko bi stal narejen zvezek; iz česa je papirnata tablica za risanje; kakšno obliko ima; dolžina in širina; papir za risanje; na katero stran rišemo; ovojni papir; po čem je; koliko listov smo rezali iz ene pole ovojnega papirja; iz česa je radirka; po čem je; oblika; dolžina, širina in debelina; torbica; iz česa je; koliko stane; kako je narejena; iz kakšnega lesa je škatlja; koliko stane; koliko so dali starši za vse šolske potrebščine; koliko učencev je iz hiše; ubogi starši; kdo da reči ubogim otrokom; kako varujemo knjige; ogli; čisti prsti; čista miza; ne je dajati otrokom; kako si varujemo pero, svinčnik, radirko; sprava doma.

Trgovina: Koliko trgovcev je v vasi; koliko v celi občini; po čem so iste šolske reči pri raznih trgovcih; kdo je pripeljal trgovcu blago; v čem so bile reči; kaj je bilo napisano na zabojih; listki na zabojih; koliko konj je peljalo; koliko kvintalov; odkod je pripeljal; po kateri cesti; od katere strani neba; kam bi prišli, če bi šli naprej po cesti; kam hodijo v šolo iz vasi, kjer je postaja; koliko računa voznik od postaje; kdo mu

plača; vas brez trgovca; če ne bi bilo trgovca; kje so še kupili starši; kje je bilo cenejše; dobiček.

Denar: Koliko par je en dinar; novci; koliko par je treba za eno desetico, dvajsetico; 50 par; koliko desetice za dvajsetico; 50 par, en dinar; koliko dvajsetice za en dinar; koliko po 50 par za en dinar; iz česa so novci; bankovci po 10 in 100 dinarjev; iz česa so; podobne na novcih in bankovcih; ali je res papir vreden 10 ali 100 dinarjev; pomeni vrednost; jajca ali kokoši za knjigo; za denar zamenjamo; nerodno bi bilo brez denarja.

Mleko: Koliko molznih krav imajo; po koliko litrov mleka da vsaka krava; koliko vse skupaj; kdo molze; snaga posode; snaga vimena; pri zavretju mleka gre smetana na vrh; pri kolikih stopinjah vre mleko; posnemanje smetane; zbiranje in okisavanje smetane; pinjenje; kakšne barve je presno maslo; trdo in mehko maslo; topljeno maslo; tropine; po čem je neposneto mleko; po čem je presno maslo; po čem je topljeno maslo; oblika presnega masla; vrednost posnetega mleka; sleparjenje z mlekom; kdaj se mleko skisa; v kakšni posodi; kislo mleko v dobrem mleku; koliko mleka porabijo doma; koliko ga prodajo; komu ga prodajo; po čem plačuje mleko mlekarna; pri katerih jedeh rabimo mleko; mleko in vino.

Molzna krava: Kako visoka je; teža; tenka ali debela glava, vrat in rep; ali je širja

spredaj ali zadaj; ali je zadnji del širji zgoraj ali spodaj; kedaj je vime majhno ali veliko, kratko ali dolgo; kakšno vime, život, glava, rep ima najboljša ali najslabša molzna krava; kako težka ali debela je dobra ali slaba krava; koliko poje krava, ki ima dosti ali pa malo mleka; vrste krav po barvi dlake, rogov in gobca; največja in najboljša vrsta; koliko krat molzemo na dan; po kateri krmi da krava največ mleka; po kateri krmi da najboljše mleko; imena krav; koliko so vredne.

Tele: Od katere krave je tele; ali je lepo; barva; lisak na čelu; hrbet, križec, stegna; koliko je staro; kolikokrat na dan sesa; ali uživa tudi drugo hrano; kakšen vamp ima po senu; koliko imajo junčkov; koliko junic; koliko so stari.

Voli: Ali imajo vole; koliko tehta vsak; zakaj jih imajo; glava, tilnik, prsa, hrbet, križ, kosti, noge; koliko pojedjo; kaj jim dajo pred vožnjo; mokri voli; topli in suhi hlevi; previdnost pred rogovi; luknje v hlevu ali na poti; koliko so voli vredni.

Prešiči: Koliko jih imajo; koliko svinj; pujski; krma za prešiče; kaj kupijo za krmo; ali imajo zadosti krme; katere bodo zaklali; kaj dajo breji svinji; kako hranijo doječjo svinjo; kakšne navade imajo prešiči; kakšne navade ima svinja; ali so pujski široki ali tenki čez križ; iz česa je hlev; kakšna so tla; kam se odteka gnojnica; toplota in snaga v hlevu.

Na željo poverjenikov podaljšuje Mladinska Matica rok do 1. maja. Izrabite poslednje tedne še oni, ki niste dosedaj ničesar storili za Matico!